

دوران پسا طوفان الاقصی؛ تسریع در فروپاشی اجتماعی اسرائیل

دکتر احمد فاتحی

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی دانشگاه علوم و تحقیقات

شرایط کنونی رژیم اسرائیل در دوران پسا طوفان الاقصی به چند دلیل اساسی، از جمله بحران امنیتی - نظامی ناشی از حملات نیروهای حماس، حزب الله لبنان و انصارالله یمن و تهدیدهای مرتبط با آن که منجر به آواره شدن صدها هزار نفر از شهرک نشینان رژیم صهیونیستی شده است، شکاف اجتماعی و درگیری ناشی از بحران بی اعتباری دولت نتانیا هو، مسئله مهاجرت معکوس به عنوان یک تهدید حیاتی، معضلات شدید اقتصادی، بحران مشروعیت در عرصه بین الملل و چند پارامتر دیگر، شاهد نشانه‌های احتمالی سقوط رژیم در آینده‌ای نه چندان دور بوده است و وقوع فروپاشی اجتماعی آن را بیش از پیش، پیش بینی پذیر کرده است.

دولت راست‌گرای افراطی نتانیاهاو، شکاف‌های اجتماعی انباشته شده در سال‌های اخیر اسرائیل را تشدید کرده است و این رژیم را به مرز جنگ داخلی رسانده است. بنیامین نتانیاهاو نه تنها دیوان عالی بلکه به ماهیت سیستم قضایی حمله کرده است. او متخصصان و بوروکرات‌های دارای کارکردی که طی سال‌های حکومت کابینه‌های پیشین تربیت و مجرب شده بودند را با افرادی بی‌تجربه که فاقد هرگونه آموزش یا دانش مرتبط هستند، جایگزین کرده است. نخست‌وزیر کنونی اسرائیل، ارتش را به نحوی تضعیف کرده است که منجر به هشدار رده‌های مختلف نهادهای امنیتی شده است. همچنین یکی از حیاتی‌ترین امیدهای اسرائیل برای بقای اقتصادی، یعنی بازار فناوری‌های نوظهور و پیشرفته را به شدت تضعیف نموده است (شولمان، ۲۰۲۳).

اقدامات نتانیاهاو، خشم اجتماعی را در میان اعضای جامعه اسرائیل را تشکیل می‌دهند، تشدید کرده است و با قطبی کردن جامعه، گروهی از بیست‌های خشن را به مثابه فاشیست‌ها و باندهای خلاف‌کاری که در بسیاری از رژیم‌های خودکامه در گذشته وجود داشته‌اند، ایجاد نموده است. به تازگی نیز نتیجه این فرسایش سیستماتیک، در تمامی سطوح رژیم و به شکلی بسیار آشکار، در شکست مرگبار و آسیب‌ترمیم‌ناپذیر هفتم اکتبر و مدیریت صحنه اجتماعی پس از آن، متجلی گردید.

۱. اختلافات سیاسی - اجتماعی داخلی

پس از تصویب لایحه جنجالی اصلاحات قضایی توسط دولت بنیامین نتانیاهاو در ماه‌های گذشته که در راستای محدود کردن کنترل دیوان عالی اسرائیل

بر فعالیت‌های دولت بود، صدها هزار نفر از ساکنین اسرائیل، اقدام به اعتصاب و اعتراض علیه این سیاست‌ها کردند. این اعتراضات که به صورت هفتگی برگزار می‌گردید، سبب متراکم شدن شکاف‌های اجتماعی درون سرزمین‌های اشغالی گردید و فضای جامعه را به سوی دوقطبی شدن هدایت نمود. در سمتی از این منازعات، طرف‌داران تندروی نتانیاهاو و در سمت دیگر آن، معترضان که بیشتر سکولار بودند، قرار داشتند.

پس از وقوع طوفان الاقصی، درگیری‌های سیاسی داخلی اسرائیل به طور موقت در پس‌زمینه محو شد؛ با این حال، با پیشروی‌های ارتش اسرائیل، بحث‌ها در مورد آینده پس از جنگ افزایش یافت و در واقع وقایع اخیر، دیدگاه ساکنین سرزمین‌های اشغالی را در مورد اداره این رژیم در پس از پایان جنگ، تغییر داده است. نظرسنجی منتشر شده در ۱۲ اکتبر (۵ روز پس از وقوع طوفان الاقصی) نشان می‌دهد که از هر پنج اسرائیلی یهودی، چهار نفر بر این باورند که دولت و نخست‌وزیر بنیامین نتانیاهاو در نفوذ گسترده نیروهای حماس به اسرائیل و شکست متعاقب آن مقصر بوده است و ۸۶٪ از پاسخ‌دهندگان، حمله غافلگیرانه از غزه را نشان‌دهنده شکست نخست‌وزیر این رژیم دانسته‌اند. علاوه بر این، ۹۴٪ از پاسخ‌دهندگان معتقدند که دولت باید مسئولیت فقدان آمادگی امنیتی را که منجر به حمله شد، بپذیرد (اورشلیم پست، ۲۰۲۳). شایان ذکر است که اخراج یا استعفای نتانیاهاو، بلافاصله پس از درگیری در غزه را می‌توان یک موضوع مسلم تلقی کرد؛ بنابراین این موضوع، احتمال ایجاد درگیری‌های خشن بین دو طیف معترض به دولت و

طرف داران تندروی نتانياهو، (هرچند که در اقلیت آشکاری باشند) را روشن می‌کند (هانین، ۲۰۲۳). شایان ذکر است بودن یا نبودن نتانياهو در هر حال، منجر به افزایش تنش و اختلافات در سرزمین‌های اشغالی می‌گردد؛ چراکه علاوه بر شرایط بیان شده، نبودن وی نیز بحران تشکیل ائتلاف غالب و ایجاد کابینه دولت بعدی را به دلیل عدم وجود هرگونه اتفاق نظر در جریان مقابل، رقم خواهد زد.

۲. شرایط نابسامان اقتصادی

عدم قطعیت و بی‌ثباتی‌های ناشی از طوفان الاقصی، معادلات اقتصادی را برای رژیم اسرائیل پیچیده کرده است و منجر به پیدایش رکود شدید، از بین رفتن کسب و کارها، کسری بودجه، سقوط ارزش پول این رژیم و در نهایت، بحران اقتصادی گردیده است. وضعیت پیش‌رو نشان می‌دهد هزینه جنگ اقتصادی اسرائیل با نیروهای مقاومت، با آنچه که در دهه‌های گذشته تجربه کرده است، متفاوت خواهد بود.

دولت اسرائیل به طور قابل توجهی بودجه عمومی را برای تأمین مالی ارتش، پرداخت غرامت به شرکت‌های موجود در شهرک‌های مرزی با نوار غزه و همچنین خانواده‌های جان‌باختگان و گروگان‌های در دست حماس، افزایش داده است.

همچنین تعطیلی کسب و کارها تا جایی پیش رفته است که مردخای کاهانا، تاجر اسرائیلی - آمریکایی و بنیان‌گذار کمپین «بیا بید با هم اسرائیل را ترک کنیم»، در روزهای اخیر اعلام کرده است که ده‌ها درخواست از صاحبان شرکت‌های فناوری برای کمک به مهاجرت از اسرائیل و انتقال دفترهای این شرکت‌ها به آمریکا دریافت کرده است. درباره مسائل دیگر اقتصادی پیرامون جنگ نیز آژانس رتبه‌بندی و

اعتبارسنجی مودی با استناد به داده‌های مؤسسه مطالعات امنیت ملی اسرائیل (INSS)، هزینه کلی جنگ رژیم صهیونیستی با حماس را بالغ بر ۲۰ میلیارد شیکل (۵۳٫۵ میلیارد دلار) پیش‌بینی نموده است که تقریباً ۱۰٪ تولید ناخالص داخلی این رژیم را شامل می‌شود و در واقع، آینده اقتصادی اسرائیل را تهدید خواهد کرد (کانتر کارنتس، ۲۰۲۳).

۳. مهاجرت معکوس

می‌توان گفت مهاجرت یهودیان به اسرائیل، سنگ بنای اندیشه صهیونیسم بوده است و عنصر اساسی برای ادامه موجودیت اسرائیل، باقی ماندن جمعیت یهود در اراضی فلسطین به شمار می‌آید (نجات، ۱۴۰۲: ۲).

بنابراین، استدلال رژیم صهیونیستی همواره و از طریق نهادهای متعدد خود، از جمله دو وزارتخانه «دیاسپورا و مبارزه با یهودی ستیزی» و «مهاجرت و جذب»، همواره تلاش کرده است تا علاوه بر ترغیب یهودیان سایر مناطق جهان به مهاجرت به اسرائیل، به صورت اساسی، مانع آسیب مهلک کاهش جمعیت موجود از راه مهاجرت معکوس گردد. نظرسنجی‌های انجام شده در شرایط اجتماعی به مراتب آرام‌تر پیش از جنگ غزه، نشان می‌دهد ۵۴٪ از جوانان ساکن در سرزمین‌های اشغالی اعلام کرده‌اند که مایل به مهاجرت از اسرائیل هستند (فورشر، ۲۰۲۳).

عواملی از جمله بحران امنیت ناشی از سیاست‌های جنگ افروزانه، شرایط نابسامان اقتصادی و فقر، شکاف‌های نژادی درون دینی و بحران هویت ملی، از جمله دلایل اساسی افزایش مهاجرت معکوس از سرزمین‌های اشغالی بوده است.

says-moodys/

- Hanin, Zeev (2023/11/28): <https://theins.ru/en/politics/267164>
- Forsher, Efrat (2023/07/17). Israel Hayom: <https://www.israelhayom.com/2023/07/17/survey-finds-troubling-proportion-of-young-israelis-would-emigrate-if-they-could/>
- Jerusalem Post (2023/10/12). Israelis blame gov't for Hamas massacre, say Netanyahu must resign – poll. <https://www.jpost.com/israel-news/article-767880>
- Shulman, David (2023). The Wire, “Gaza War Marks the Complete Collapse of Policies Israel Has Pursued Over Several Decades” <https://thewire.in/world/complete-collapse-policies-israel-hamas-war>

همچنین سوابق رژیم صهیونیستی نشان می دهد که به تبع افزایش ناامنی در این رژیم، حجم مهاجرت معکوس نیز افزایش داشته است و از این روی یکی از پیامدهای قطعی اثربخش طوفان الاقصی در جامعه اسرائیل، رشد پدیده مهاجرت معکوس ساکنان یهودی، از سرزمین فلسطین است که برخلاف وجود نشانه های آشکار آن در فرودگاه ها و صف های دریافت گذرنامه از سفارتخانه های اروپایی، دولت اسرائیل تاکنون آمار رسمی آن را منتشر نکرده است.

منابع

نجات، سید علی (۱۴۰۲). ریشه ها و عواقب مهاجرت معکوس در اسرائیل، فصلنامه مطالعات منطقه ای: آمریکاشناسی. اسرائیل شناسی. ۲۴ (۱).

- Countercurrents Collective (2023/11/28): <https://countercurrents.org/2023/11/war-with-hamas-is-damaging-israels-economy->